

έλθει εἰς τὴν ὀριστικὴν κατοχὴν τῶν Ἐνετῶν περὶ τὸ τέλος τοῦ 15ου αἰῶνος, ἡ δὲ κατοχὴ διήρκεσε μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 18ου. Κατὰ τὴν τριακοσιετῆ ταύτην ἐνετικὴν κυριαρχίαν ἡ πνευματικὴ ζωὴ δὲν ἔπαυσεν ὀφισταμένη εἰς αὐτάς. Κοῖτοι ἡ διοικήσεις τῶν Ἐνετῶν δὲν εἶχε καταβάλλει ἰδιαιτέραν τινὰ φροντίδα διὰ τὴν διάδοσιν τῆς παιδείας εἰς τὸ τμήμα τοῦτο τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν, ἐν τούτοις οὐδὲν ὡς παρημπόδισε πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν ἅπ' ἐναντίας μάλιστα καὶ ἠνόητοι καὶ ὑπεστήριζεν αὐτήν. Ὅθεν καθ' ὅλον τὸ μακρὸν τοῦτο χρονικὸν διάστημα τῆς ἐνετικῆς κυριαρχίας εἰς τὰς Ἰονίους νήσους δὲν ἔλειψαν ἐξ αὐτῶν οἱ λόγιοι ἄνδρες, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι μὲν—ὡς καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἑλληνικὰς χώρας—ἔγραψαν εἰς τὴν ἀρχαίαν, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν λαϊκὴν γλῶσσαν. Ἐπὶ πλέον κατὰ καιροὺς εἰς τὰς μεγαλειτέρας τῶν Ἰονίων νήσων, Κέρκυραν, Κεφαλληνίαν, Ζάκυνθον, ἰδρύνοντο ἅπ' ἑνὸς Ἀκαδημαῖαι—κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἰταλικῶν τοιούτων—βραχύβιοι μὲν, ἀλλὰ πάντως ἐκδηλωτικαὶ τῆς ὑπάρξεως πνευματικῆς τινος ζωῆς, καὶ ἅπ' ἐιέρου κοινοτικῆς σχολεία, ὅπου ἐδιδάσκοντο ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡ λατινικὴ καὶ ἡ ἰταλική. Ἡ τελευταία αὕτη ἕνεκα διαφορῶν, πολιτικῶν ἰδίως, ἀλλὰ καὶ κοινωνικῶν λόγων εἶχε διαδοθῆ εὐρέως εἰς τὰς νήσους καὶ οὐδεὶς σχεδὸν ἐγγράμματος εὐρίσκετο ἀγνοῶν αὐτήν· καὶ ὁ πολὺς δὲ λαὸς τὴν ἐχρησιμοποιοῦσε ὄχι ὀλίγον, καίτοι κυρίαν γλῶσσάν του εἶχε τὴν ἀπλὴν ἰδικήν του. Εὐνόητον ποῖαν ἐπίδρασιν ἡ γνῶσις αὕτη τῆς ἰταλικῆς εἶχε καὶ ἐπὶ τῶν διαφορῶν πνευματικῶν δημιουργημάτων τῶν Ἐπταννησίων λογίων, οἱ ὅποιοι, ἰταλομαθεῖς ὄντες, ἐγνώριζον καὶ τὴν ἰταλικὴν φιλολογοίαν.

Ἄλλὰ κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν ἐνῶς τῆς ἐπιδράσεως ταύτης κατὰ τὸν 16ον καὶ μέρος τοῦ 17ου αἰῶνος ἔχομεν ἱκανὰ ὅπως δὴποτε μαρτύρια μὲ ἔργα γραφέντα εἰς τὴν λαϊκὴν γλῶσσαν, κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους ἔχομεν τόσον ὀλίγα, ὥστε νὰ ἴσουσινται σχεδὸν πρὸς τὸ μηδέν. Καὶ τὰ ὀλίγα ταῦτα εἶναι Ζάκυνθίων μόνον ποιητῶν. Εἰς τὴν Ζάκυνθον ἢ εἰς τὴν λαϊκὴν γλῶσσαν ποιητικὴ καὶ γενικῶς φιλολογικὴ ἐκδήλωσις παρουσιάζεται ἐκάστοτε μὲ ἔργα τινά, διασωθέντα μέχρις ἡμῶν· εἰς τὰς ἄλλας δὲ Ἰονίους νήσους δὲν συμβαίνει τὸ αὐτό. Ὑπῆρξε καὶ εἰς ταύτας ἀνάλογος ἐκδήλωσις καὶ οὐδὲν λείψανόν τῆς διεσώθη

